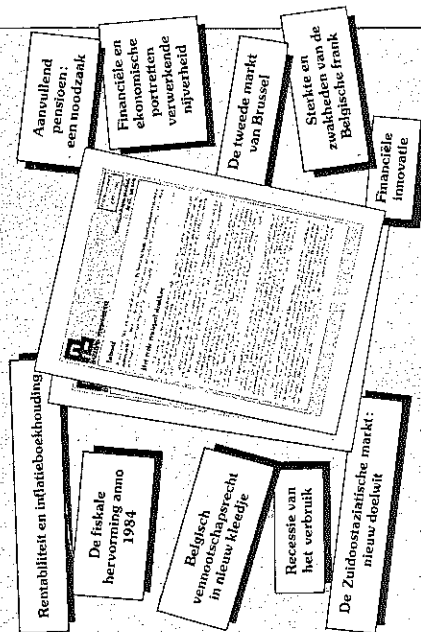

PARIBAS Economische berichten

**Economisch en financieel nieuws.
Recente marktontwikkelingen.
Verklarende achtergrondinformatie.
Beurs- en ondernemingsanalyses.
Dokumentatie en indexen vindt u in de
Economische Berichten van
Paribas Bank België.**

**Een onmisbaar hulpmiddel voor alle
bedrijfsleiders, zelfstandigen, kaderleden,
bedienden, studenten en
onderwijsinrichtingen... die gesteld zijn
op objectieve informatie.**

**Vraag vandaag nog uw proefnummer in
een Paribas-kantoor of aan de
Paribas-studiedienst:
Paribas Bank België W.T.C.,
Emile Jacquainlaan 162, bus 2,
1210 Brussel.
Tel.: 02/219.30.10, toestel 2555.**

Paribas: waar bankieren een kunst is.

DETTIG JAAR EUROPEES MEDEDINGINGSBELEID

Marc BOELENS

Marc Boelens is licentiaat in de Rechten (UIA, 1980) en in de Toegepaste Economische Wetenschappen (UFSIA, 1982). Hij is sinds 1982 als assistent verbonden aan de UFSIA.

Samenvatting

Dit artikel beoogt in de eerste plaats de grondlijnen van het dertigjarige Europese beleid door te lichten. We belichten de belangrijkste materies in kort bestek. Hierbij worden we geconfronteerd met de verschillende problemen die het actuele beleid bemoeilijken.

In een tweede deel toetsen we of het vernieuwde beleid, zoals het door de Commissie wordt voorgesteld, werkelijk aan deze problemen tegemoetkomt. Tegelijkertijd vermelden we enkele andere mogelijkheden.

Tot slot willen we benadrukken dat een vernieuwing van het Europees beleid veel ruimer is dan deze strikte behandeling van het gedrag. Het kartelrecht in het algemeen wordt steeds meer kritisch benaderd. Tegelijkertijd zullen vele nieuwe tendensen ons tegen het einde van deze eeuw in een nieuw stadium brengen.

Inleiding

Ondanks de grote aandacht voor de werking van de Europese Gemeenschappen in het algemeen, staat het Europese mededingingsbeleid duidelijk niet centraal bij die besprekingen. Met dit artikel willen we dan ook in kort bestek een overzicht geven van de dertigjarige geschiedenis van het mededingingsbeleid en tegelijkertijd van daaruit de toekomst van dit beleid in een ruimer perspectief even aan bod laten komen.

Het is onmogelijk hier een overzicht te geven van de specifieke juridische keuzen die in deze periode werden gedaan. De complexiteit van deze juridische beslissingen zou ons ongetwijfeld te ver leiden. Het is hier veeleer de bedoeling de algemene werking van het Directoraat IV. Concurrentie in zijn grote lijnen door te lichten. Daarbij zullen automatisch de toekomstperspectieven voor dit Europees beleid aan bod komen.

Het uitgangspunt van het Europees concurrentiebeleid is ongetwijfeld de verdragtekst. Het specifieke «verdragskarakter» brengt immers zijn eigen problemen mee. De belangrijke verdragsartikels zijn vervat in het derde deel, titel I, hoofdstuk I, van het verdrag, nl. artikels 85 tot 94. De fundamentele regels zijn daarbij voornamelijk vervat in de artikels 85, 86, 90, 91 en 92 (1), terwijl de andere vijf artikels veeleer van procedurele aard zijn. Deze algemene regels bespreken we apart in een eerste deel, met als uitgangspunt de eruit voortvloeiende problemen voor de efficiënte werking van het mededingingsbeleid.

In een tweede deel richten we onze aandacht dan veeleer op het toekomstig beleid. Na te hebben vastgesteld welke specifieke problemen het Europees mededingingsbeleid actueel beheersen, onderzoeken we de verschillende oplossingen die de Europese Commissie voorstelt.

Tot slot belichten we de actuele problemen van het Europese mededingingsbeleid in een ruimere internationale context. De crisis in het kartelrecht van andere landen zou op korte termijn misschien ook de Europese instellingen kunnen teisteren.

(1) Voor bepaalde sectoren zijn de overeenkomstige artikels van het EGKS-verdrag van belang, vnl. art. 65 - 67 (voor de sectoren, zie de bijlagen bij het verdrag).

I. DE WERKING VAN HET EUROPEES MEDEDINGINGSRECHT IN HET VERLEDEN

A. Artikel 85 van het verdrag

De tekst van het Europees verdrag inzake kartels wordt gekenmerkt door twee fundamentele uitgangspunten. In de eerste plaats staan we voor de zeer ruime bewoordingen van artikel 85 § 1 van het verdrag (verboden zijn alle overeenkomsten (...) welke tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst). Daarnaast is het zeker zo belangrijk dat artikel 85 § 3 dit verbod kan opheffen indien deze overeenkomst anderszins economische voordelen tot stand brengt (die niet op andere wijze kunnen worden bereikt). Deze buitentoepassingsverklaring laat aan de Europese overheden een zeer grote discretionaire bevoegdheid.

Deze ruime (art. 85 § 1) en soepele (art. 85 § 3) visie van het Europees verdrag is ongetwijfeld een van zijn grote sterkten. De moeilijkheden die een strikte en inelastische regeling op lange termijn zou hebben meegebracht, moeten duidelijk zijn. Dergelijke regeling zou zeer snel tot problemen geleid hebben in een dynamische materie zoals het mededingingsrecht. Daar verdragen zo moeilijk worden vernieuwd of veranderd, zou dit in deze materie tot een totale inefficiëntie hebben geleid (zie daaromtrent de reeds vijftien jaar aansleepende voorbereiding van een beleid ten aanzien van concentraties).

Toch heeft deze ruime en soepele aanpak van artikel 85 in de eerste jaren tot vele moeilijkheden geleid bij de uitwerking door de Europese Administratie. De belangrijkste van deze moeilijkheden willen we hier aan bod laten komen.

Inzake artikel 85 § 1 was de Europese Commissie zich bewust van de onderzoeksproblemen die ze zou ondervinden om de door het verdrag voorziene «overeenkomsten ...» te vinden. In dit licht was een aanmelding van deze overeenkomsten maar al te wenselijk. Art. 85 § 3 werd als hefboom gebruikt om aanmeldingen te verkrijgen. Dit laatste artikel (vrijstelling voor inbreuken van 85 § 1) werd gebruikt als een soort voorrecht voor aangemelde activiteiten.

Naast deze ondersteuning voor het vinden van inbreuken, blijft de Europese Commissie verder een vrij passieve rol spelen in het opzoeken van overtredingen. Naast de behandeling van aanmeldingen en klachten is de tussenkomst van de Commissie beperkt (dit geldt ook voor de andere artikels inzake mededinging). Deze werkwijze is waarschijnlijk begrijpelijk in het licht van de enorme achterstand bij de Europese administratie,

maar moet toch fundamenteel worden afgekeurd. Het zijn immers de belangrijke overtredingen inzake 85 § 1, die zeker niet in aanmerking komen voor negatieve verklaringen, die door de betrokken partijen verzwegen worden. Deze inefficiëntie bij het vinden van inbreuken wordt nog versterkt door de beperkte kennis inzake de verdragsregels en de beleidslijnen van de Commissie bij grote groepen Europese ondernemers. Hierdoor zal het tekort aan actief onderzoek evenmin vervangen worden door een reeks eigen initiatieven van deze laatste (klachten of processen bij gewone rechtbanken).

Door de zo ruim voorziene aanmeldingsplicht in Verordening nr. 17/62 van 6/2/1962 (zowel voor nieuwe als voor bestaande overeenkomsten), werd de Europese Administratie dan ook overspoeld door aanmeldingen. Hierdoor werd de Commissie dan ook vanaf het eerste moment geconfronteerd met een hopeloze achterstand, die ze tot op heden niet heeft kunnen wegwerken.

Deze achterstand heeft er toe geleid dat *slechts een beperkt aantal dossiers werkelijk ten gronde zijn behandeld*. Bij deze keuze heeft de Commissie zich waarschijnlijk laten leiden door verschillende factoren. Een inzicht in deze keuze-elementen is moeilijk te verkrijgen.

Een van de belangrijkste verwijten hierbij is ongetwijfeld de *systematische verzwijging (vermijding) van enkele zeer kritische sectoren*. De Commissie heeft zich voornamelijk gericht op de klassieke industriële sectoren (die reeds concurrentieel waren) en heeft grote delen van deze moeilijke dienstensectoren (banken, verzekeringen, transport enz.) en openbare bedrijven (energie, telecommunicatie, post) slechts zeer langzaam en voorzichtig benaderd. We willen hierbij wel benadrukken dat voor enkele sectoren wel specifieke evoluties in acht moeten worden genomen (delen van landbouw en transport).

Naast deze fundamentele problemen in verband met de behandeling van de dossiers in het algemeen, moet toch ook het beleid ten gronde inzake 85 § 1 en 85 § 3 worden doorgelicht.

Tussen 1962 en vandaag heeft de Commissie duidelijk de basispijlers voor de interpretatie van artikel 85 § 1 vastgelegd. De Europese Administratie heeft systematisch de nadelige gevolgen van de vele mogelijke afspraken doorgelicht, zoals prijsafspraken, marktverdelingen, het quotastelsel, concurrentiebedingen, kortingstelsels enz. Het is waarschijnlijk inzake artikel 85 § 1 dat het beleid van de Commissie het meest werd geprofileerd. In deze materie is de interpretatie van het verdrag zeer duidelijk gerealiseerd.

Inzake artikel 85 § 3 is de situatie duidelijk niet zo systematisch positief. De Commissie heeft de enorme groep aangemelde overeenkomsten met verzoek tot negatieve verklaring benaderd vanuit een politiek van groepsvrijstellingen. Dat zijn gegroepeerde toepassingen van vrijstelling voor bepaalde contracttypes (alleenverkoopovereenkomsten, specialisatieovereenkomsten, onderzoek en ontwikkeling, octrooilicenties, exclusieve afname enz.). Deze contracten waren duidelijk de belangrijkste groepen onder de aanmeldingen. Deze groepsvrijstellingen hebben echter de duidelijke bedoeling de Europese ondernemingen binnen een bepaald stramen te sturen. Toch blijft dit beleid een van de meest succesvolle van de Commissie om de enorme achterstand systematisch te verminderen.

Naast deze gegroepeerde maatregelen zijn *echter de gewone, individuele, negatieve verklaringen duidelijk op de achtergrond geraakt*. Artikel 85 § 3, dat ongetwijfeld een van de creatiefste elementen is van het verdrag, werd door de Commissie volledig verwaarloosd. Deze «rule of reason», die aan de Commissie werd aangeboden als een sluitstuk van haar beleid, werd bijna nooit gebruikt, ondanks de vele aanvragen dienaangaande. Het is nog steeds onduidelijk hoe de Commissie dit artikel wil interpreteren. Ze zou dringend haar beleid ter zake moeten bekendmaken. Deze optie zal des te belangrijker zijn omdat de keuze hier duidelijk aan de Commissie zelf is toegewezen.

Artikel 85 is ongetwijfeld het artikel van het verdrag waar tot op heden de meeste aandacht aan werd besteed. Toch blijven ook hier veel belangrijke problemen bestaan. Een openbreken van het beleid zal in deze materie vernieuwing kunnen brengen.

B. Misbruiken van machtspositie op de gemeenschappelijke markt (art. 86)

Een ander belangrijk artikel voor het Europees mededingingsbeleid is ongetwijfeld art. 86 van het EEG-verdrag, dat de misbruiken van machtspositie bestrijdt (in het EGKS-verdrag overeenkomstig artikel 66 § 7).

Inzake dit artikel is de activiteit van de Europese Commissie zeer traag op gang gekomen (de eerste belangrijke beslissingen dateren slechts van rond 1970). Daarnaast zijn haar activiteiten ook in de volgende jaren nog vrij beperkt gebleven (gemiddeld één zaak per jaar). De meest complexe zaak in de materie misschien (tegen IBM) heeft zelfs nooit tot een formele beschikking geleid en is beëindigd door een onderlinge overeenkomst.

Dit alles brengt mede dat we inzake artikel 86 twee belangrijke verwijten die reeds eerder aan bod kwamen, kunnen herhalen. In de eerste plaats *de typisch passieve rol van de Europese Commissie in het opzoeken van misbruiken*. Daarnaast moet ook opnieuw vermeld worden *dat verschillende belangrijke sectoren, waarvan de delicate situatie bekend is, worden vermeden*.

Inzake de *passieve rol* van de Europese Commissie moet worden benadrukt dat deze rol in vele gevallen de consumenten en concurrenten op langere termijn veel fundamenteeler kan schaden dan bij artikel 85. Een oplossing voor deze ernstige onderzoeksmoeilijkheden ligt in de eerste plaats in een betere kennis van de *kritische sectoren* waar economische machtsposities bestaan. Door een betere kennis van deze kritische sectoren zullen zowel de producenten (met een machtspositie) als de overblijvende concurrenten beter begeleid worden. De ondernemingen met een machtspositie zullen waarschijnlijk verwittigd zijn en hun beleid aanpassen (preventie). De overblijvende concurrenten zullen sneller hulp inroepen tegen af te keuren acties van de dominante onderneming. De Europese Commissie, ten slotte, zal door een betere kennis van de sector sneller kunnen optreden. Naast deze specifieke acties zal een betere kennis van de Europese regels in het algemeen tot een snellere klacht leiden vanwege de benadeelden.

Bij dit onderzoek van de kritische sectoren willen we benadrukken dat deze analyse van *specifieke kritische sectoren* veel efficiënter zal zijn voor het Europees mededingingsbeleid dan de reeds jarenlang bestaande algemene onderzoeken naar ontwikkelingen van concentratie, mededinging en concurrentievermogen in de Gemeenschap. Deze algemene analyses (voornamelijk inzake concentraties) zijn ogetwijfeld interessant voor algemeen onderzoek, maar helpen het specifieke mededingingsbeleid in beperkte mate of helemaal niet.

Inzake de *sectoriële beperkingen* willen we nogmaals benadrukken dat het hier over veel belangrijke sectoren gaat zoals transport (trein, vliegtuig, binnenscheepvaart), energie, telefonie enz. Daarnaast gaat het meestal over de vele dienstensectoren. Op dit gebied zijn er ongetwijfeld vele verbeteringen mogelijk. Een enorme uitbreiding van het Europees mededingingsbeleid is hier mogelijk. Toch zullen daarvoor veel politieke moeilijkheden moeten overwonnen worden.

Ondanks deze duidelijke verwijten inzake de beperktheid van het Europees beleid inzake artikel 86, moeten we benadrukken dat de Europese Commissie in dit beperkt aantal zaken toch reeds veel fundamentele pijlers van haar beleid heeft vastgelegd. Het enige probleem is waar-

schijnlijk de *onduidelijkheid die blijft bestaan inzake het begrip «misbruik»* (welke daden kan een ondernemer met machtspositie stellen of niet stellen?). In deze materie zou de Commissie, misschien in het belang van alle partijen, wel enige duidelijkheid mogen brengen (bijv. een soort gedragscode).

Naast deze positieve benadering inzake de basisinhoud van het gevoerde beleid moet, als verontschuldiging voor de beperktheid ervan, worden aangestipt dat de tussenkomsten in deze materie zeer moeilijk zijn. De Europese Commissie wordt in de eerste plaats geconfronteerd met een zeer moeilijk onderzoek (vnl. bij niet-EEG-overtreders). Daarnaast heeft de zekerheid van de Commissie dat haar beschikkingsbeleid aan het Hof zal worden voorgelegd, ertoe geleid dat ze deze formele tussenkomsten zeer grondig voorbereidt. De complexiteit van de zaken en de grondigheid van de tussenkomsten is waarschijnlijk de reden voor de uiterst beperkte activiteit van de Commissie en voor de grondige theoretische basis.

C. Fusiecontrole

De belangrijkste tekortkoming in het verdrag is ongetwijfeld de afwezigheid van maatregelen tegen verdere toename van de concentratie door fusies. Twee belangrijke uitzonderingen moeten hierbij vermeld worden.

Allereerst is er, zoals eerder werd aangestipt, een fusiecontrole in het EGKS-verdrag (artikel 66 § 2). Toch mag het belang hiervan voor de ontwikkeling van een Europees beleid inzake fusies niet worden overschat. De sectoren die hier aan de orde zijn, zijn in de eerste plaats crisissectoren. Daarnaast is de internationale concurrentie in deze sectoren dermate groot dat een groei naar concentratie binnen de Europese producenten weinig invloed heeft op de markt. Deze factoren hebben ertoe geleid dat de tussenkomsten in deze materie meestal niet méér inhouden dan een korte bespreking en een goedkeuring van de fusie.

Daarnaast is er ook de interpretatie van het Europees Hof van Justitie inzake artikel 86 in de Continental Can-zaak. Hier stelde het Hof dat de fusie van een onderneming met machtspositie met een concurrent duidelijk een misbruik kon zijn in hoofde van deze laatste. Van hieruit is de Commissie er toch in geslaagd een uiterst beperkte fusiecontrole te verrichten (enkel voor de kritische sectoren).

Toch heeft het bestaan van deze beperkte uitzonderingen het fundamentele hiaat in het verdrag niet kunnen opvangen. Sedert 1973 (na de Continental Can-zaak) streeft de Commissie terecht naar het invoeren van

een controle op concentratie. Hierover wordt er door de lidstaten en de Europese organen nog steeds onderhandeld. *Op dit gebied zijn we dringend aan een politieke doorbraak toe.* Toch blijft er twijfel bestaan over de reële politieke wil. Wellicht kadert dit in de bij het besluit besproken internationale crisis in het mededingingsrecht.

D. Publieke monopolies, dumping en steunmaatregelen van de lidstaten (art. 90-92)

Een toepassing van de artikels 90 tot 92 heeft veel politieke moeilijkheden meegebracht voor de Europese Commissie. Zoals bij alle andere maatregelen ten aanzien van de lidstaten is de uitvoering van haar beleid vaak een politiek hangijzer.

Toch heeft dit beleid van grondigheid van de Commissie (en deels ook van het Hof) ertoe geleid dat de *tussenkomen in deze materie jarenlang duren*. De efficiëntie van de uiteindelijke beslissing komt dan ook vaak in het gedrang in het licht van de dynamiek van onze economische gegevenheid.

Tot slot benadrukken we dat het beleid van de Europese Commissie ten aanzien van de ondernemingen met machtspositie sterk wordt bemoeilijkt doordat het EEG-verdrag geen controle voorziet voor concentraties door fusies van ondernemingen. Deze controle is wél aanwezig in het EGKS-verdrag voor het klein aantal sectoren dat onder dat verdrag valt. Het belang van dit hiaat wettigt een korte aparte bespreking ervan.

Inzake de openbare bedrijven en nationale (fiscale) monopolies (art. 90) is het beleid van de Commissie uitermate voorzichtig. Een groot deel van haar beleid is er tot op heden voornamelijk op gericht geweest om de financiële betrekkingen tussen de lidstaten en hun openbare bedrijven doorzichtiger te maken. Daarnaast probeert de Commissie een reeks gegevens ter zake van de lidstaten te verkrijgen. Daarbij ondervindt ze echter veel politieke moeilijkheden. Zeer veel tussenkomen zijn nog onuitgewerkt.

Inzake art. 91 (dumping) zijn de tussenkomen binnen het mededingingsbeleid (Directoraat Concurrentie) in feite bijna onbestaande.

Inzake art. 92 (steunmaatregelen van de staten) zijn er enorm veel tussenkomen nodig geweest. De diversiteit van de maatregelen en de ondoorzichtigheid van het beleid hebben een controle zeker niet vergemakkelijkt. De complexiteit van de materie heeft ertoe geleid dat vele maatregelen door de mazen van het net geraken.

De enorme groei naar steun is waarschijnlijk vooral veroorzaakt door de aanhoudende economische crisis en door de steeds toenemende politieke druk in belangrijke sectoren van vele lidstaten. Ook deze politieke druk speelt waarschijnlijk mee bij het beleid van de Commissie in specifieke gevallen.

Toch is ten gronde het beleid van de Commissie duidelijk naar voren gekomen. Principieel is het beleid meestal uitgewerkt. De concrete toepassing wordt echter door de lidstaten gehypothekeerd. In deze materie zal voornamelijk de politieke wil bij de lidstaten moeten worden aangescherpt.

Inzake artikel 90 tot 92 is het moeilijk om in kort bestek een oplossing te geven aan deze vaak complexe politieke problemen. Enkel inzake artikel 90-91 zou de EEG een duidelijker beleid moeten uitwerken. Inzake 90 en 92 zal voornamelijk bij de lidstaten de politieke en economische ethiek moeten verbeteren.

II. TOEKOMSPERSPECTIEVEN

Nadat we hebben vastgesteld dat het Europees mededingingsrecht in de voorbije dertig jaar slechts langzaam is gestart, richten we in een tweede deel onze aandacht op de vernieuwde aanpak voor de volgende jaren. De Europese Commissie stelt daarover zelf verschillende elementen voor. Ons inzicht in enkele fundamentele problemen moet duidelijk maken of de voorgestelde hervormingen de actuele toestand fundamenteel zullen verbeteren.

Voor de bespreking van de voorstellen van de mededingingsverslagen zetten we de belangrijkste problemen nog even op een rij.

- (1) de zeer passieve houding van de Commissie inzake de opsporing van de overtredingen (betreffende ongeveer alle regels);
- (2) de aanzienlijke achterstand in de behandeling van vele dossiers die waren ingediend ingevolge artikel 85 van het verdrag;
- (3) de achterstand die bestaat inzake de toepassing van het mededingingsrecht op verschillende belangrijke sectoren (voornamelijk diensten en overheidsbedrijven) (inzake 85, 86, 90);
- (4) de zeer grote onduidelijkheid rond de juridische interpretatie van artikel 85 § 3 (individuele ontheffingen), 86 (misbruiksbegrip) en 90-92;
- (5) de complexiteit en traagheid van de tussenkomen (procedures) van de Europese instellingen;

- (6) de onderzoeksprojecten zijn meestal te algemeen voor een snel en efficiënt gebruik bij het beleid;
- (7) de lange duurtijd om verbeteringen aan te brengen aan de tekst van het verdrag (bijv. concentraties).

Om aan een reeks van deze problemen tegemoet te komen doet de Europese Commissie (Directoraat Concurrentie) verschillende voorstellen. De belangrijkste zijn:

- (1) betere voorlichting van KMO's (publicatie van een Gids voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen);
- (2) versneld uitvoeren van een aantal nieuwe generieke vrijstellingsverordeningen (groepsvrijstellingen);
- (3) versnelde en vereenvoudigde procedures:
 - a) nieuw formulier A/B voor aanmelding tot ontheffing (onmiddellijke bijvoeging van gegevens over relevante markt en marktposities);
 - b) versnelde oppositieprocedure bij groepsvrijstellingen;
 - c) voorlopige maatregelen pogen te vervangen door overeenkomsten met de betrokken ondernemingen;
 - d) beëindiging van de zaken door middel van administratieve brieven i.p.v. formele beschikkingen (met bijzondere maatregelen voor derden);
- (4) reorganisatie van het Directoraat-Generaal Concurrentie (i.p.v. indeling naar stand van procedure, sectoriële indeling);
- (5) verhoogd aantal zaken laten behandelen door de gewone rechtbanken van de lidstaten (eventueel prejud-vragen door dubbele Europese rechtbank).

Al deze maatregelen zullen ongetwijfeld een positieve uitwerking hebben op de moeilijke situatie van het huidige Europese mededingingsrecht. Toch blijft het uitermate onwaarschijnlijk dat zij de kritische situatie fundamenteel zullen ombuigen. Het is duidelijk de bedoeling van de Europese Commissie de overbelasting van haar diensten te doorbreken. De voordelen die uit veel van deze maatregelen zullen voortvloeien, mogen echter niet overschat worden. De reorganisatie van de diensten en de procedurele maatregelen zullen de fundamentele uitwassen (die reeds meer dan twintig jaar bestaan) niet oplossen. Ook de gevolgen van de andere maatregelen mogen niet worden overschat. Tegelijkertijd moet worden aangestipt dat deze nieuwe aanpak enerzijds nieuwe nadelen meebrengt en anderzijds niet zo eenvoudig te verwezenlijken zal zijn.

Inzake de informatiecampagne voor KMO's mag men geen grote verwachtingen koesteren betreffende een actiever klachtenactiviteit.

In verband met de versnelde invoering van groepsvrijstellingen (art. 85 § 3) moet benadrukt worden dat deze werkwijze de Europese ondernemingen bijna dwingt in bepaalde contractvormen en tegelijkertijd de uitwerking van de individuele maatregelen remt.

De reorganisatie en de nieuwe procedurele maatregelen zullen nieuwe problemen scheppen inzake de rechten van de verdediging en de rechten van derden. Tegelijkertijd zullen vooral de administratieve brieven de juridisch-economische fundering en een duidelijk beleid sterk hypotheke- ren.

Tot slot moet benadrukt worden dat een grotere activiteit van de gewone rechtbanken niet zo evident is. Een voordeel van de gewone rechtbanken is ongetwijfeld de mogelijkheid van een schadevergoeding. Toch zijn er nog veel moeilijkheden. Bij artikel 85 blijft de onzekerheid ten aanzien van het beleid van de Commissie inzake 85 § 3. Dit beleid is haar voorrecht en maakt zodoende een rechterlijke tussenkomst uitermate moeilijk. Ook artikel 86 is niet zo eenvoudig naar een nationale rechter te verwijzen. Allereerst zijn er de enorm moeilijke onderzoeken (de misbruiken vereisen zeer uitgebreid onderzoek en zijn vaak gebeurd op andere territoriale bevoegdheidsgebieden). Daarnaast is het nog niet altijd duidelijk welke daden een misbruik zullen uitmaken. Alhoewel de nationale rechter dit ongetwijfeld kan uitmaken (eventueel na een prejudiciële vraag aan het Europees Hof van Justitie), blijft deze fundamentele onzekerheid de klager afschrikken. Hij zal de lange en kostbare procedure (met eventuele vergoeding) maar al te graag verwisselen voor een kosteloze tussenkomst van de Commissie (met snellere en soepeler tussenkomst bij tegenpartij). Tot slot moet benadrukt worden dat vele gewone rechtbanken tot op heden geen enkele voorbereiding hebben op de complexiteit van deze juridisch-economische materie. In de artikels 90 tot 92 is een tussenkomst van een gewone rechter niet voorzien.

We besluiten dat de voorgestelde maatregelen ongetwijfeld een bijdrage zullen leveren tot de werking van het Europees mededingingsbeleid, maar dat ze dit beleid jammer genoeg niet in een nieuw daglicht zullen stellen. Voor een echte stroomversnelling zullen veel drastischer maatregelen noodzakelijk zijn.

In de eerste plaats zullen de Europese mededingingsadministraties uitgebreid moeten worden om beter en sneller te voldoen aan de behoeften van het verdrag ⁽²⁾. Deze uitbreiding moet er echter niet op gericht zijn

(2) De Europese administratie is ongetwijfeld te beperkt om te voldoen aan haar uitgebreide taak. Zelfs enkele nationale administraties zijn veel groter.

om verder te werken in deze opgehoopte achterstand en ellenlange procedures. Ze zal veeleer een vernieuwing tot stand moeten brengen die op langere termijn de problemen oplost. Het Europees beleid moet erop gericht zijn naar een volwaardige en efficiënte algemene tussenkomst te evolueren. Veel elementen kunnen hiertoe bijdragen.

- (1) Normen opstellen in de materies die duidelijk achterbleven (individuele ontheffing, misbruiksbegrip, openbare monopolies en bedrijven). Dit laatste zou kunnen gebeuren in beleidscodes.
- (2) Wetenschappelijke onderzoeken kunnen worden uitbesteed en moeten veel rechtstreekser helpen bij het dagelijks beleid.
- (3) Beschikkingstussenkomsten moeten ongetwijfeld veel sneller tot stand komen (voornamelijk de ellenlange inwendige procedure versnellen).
- (4) Het onderzoek ten gronde kan waarschijnlijk versneld worden door een systematisch georganiseerd onderzoeksteam.
- (5) Een systematisch gevoerde publiciteit voor het bestaande systeem met alle mogelijke middelen (folders, conferenties enz.). Hierdoor zal de algemene passieve rol doorbroken worden en zal de goodwill op vele gebieden versterkt worden (lidstaten, bedrijfsleven).
- (6) Een langdurige voorbereiding voor een uiteindelijk grotere rol van de gewone rechtbanken. Dit vergt een enorme verandering in de werkwijze van de gewone rechters in deze zaken en voornamelijk een grotere kennis van de materie bij deze laatsten. Anderzijds zal ook de Commissie door een veel duidelijker beleid (normen, codes enz.) hiertoe kunnen bijdragen.
- (7) Een aanpassing van het Directoraat-Generaal Concurrentie aan een sterker economisch georiënteerd onderzoek, zodat de juridische werking meer en meer economisch gestaafd kan worden.
- (8) Nastreven van meer nationale administratieve tussenkomsten (rechtstreekse werking).

Het is duidelijk dat deze elementen slechts enkele eerste aanzetten zijn tot een vernieuwd mededingingsbeleid in de EEG. Het is onmogelijk alle noodzakelijke en mogelijke maatregelen werkelijk te toetsen. Het is echter zeker dat Europa in deze materie dringend van versnelling moet veranderen. Na een vrij experimentele periode zal een periode van grotere maturiteit het vertrouwen in de werking van de Europese instellingen ondersteunen. Ook hier zal het ver verspreide administratieve immobilisme moeten worden doorbroken.

Besluit

Het Europees mededingingsbeleid is duidelijk nog niet in de fase van maturiteit. De Europese instellingen hebben een duidelijke achterstand op de Verenigde Staten en zelfs op enkele lidstaten (voornamelijk West-Duitsland).

Toch heeft het Europees mededingingsbeleid ook minder scherpe economische kritiek uitgelokt. Door de voorzichtige beslissingen is fundamentele kritiek tot nog toe vermeden. Toch moet ook het Europees concurrentiebeleid zich verwachten aan een steeds sterkere economische kritiek inzake verantwoording en efficiëntie van het beleid. Het is dan ook noodzakelijk dat deze verantwoording wordt voorbereid.

We hopen dat de Europese instellingen er zullen in slagen hun beleid vóór het einde van deze eeuw op te tillen uit de actuele problematische situatie. Dat zal echter niet kunnen gebeuren door een betere werking van de Europese administratie alléén. Ook de Europese bedrijfsleiders, de Europese wetenschappers, de rechters in de lidstaten en de politieke wil van de lidstaten zelf zullen hier een grote rol spelen.

Bibliografie

- Mededingingsverslagen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen.
- Verordeningen, richtlijnen en bekendmakingen inzake mededingingsrecht.